

Ljubezen in zakon pri Slovanih. — V znani zbirki „Kosmos“ je izdal Ferd. Freiherr von Reitzenstein 9 zvezkov „Bilder aus der Kulturgeschichte der Liebe und Ehe“, opremljenih z mnogimi ilustracijami. V 5. zvezku te zbirke, ki se zove „Liebe und Ehe im europäischen Altertum“, govori v posebnem poglavju na str. 86 do 98 o ljubezni in zakonu pri Slovanih. Pred vsem moramo reči, da je v tej stvari in v delu takega obsega teh dvanajst strani premalo, posebno, če pomislimo, da je pisatelj posvetil tem stvarim v vzhodni Aziji in stari Ameriki (pred Kolumbom) kar celo deveto knjigo, da torej pozna Azteke in Peruance boljše ko Slovane, ki so mu sicer takorekoč pred nosom. Saj ima pisatelj, ki hoče pisati o tem predmetu in ne ve nobenega slovanskega jezika, v nemščini dovolj gradiva, če že ne drugega, nemške prevode slovanskih narodnih pesmi, posebno srbskih. Reitzenstein se je opiral v glavnem na tri avtorje, ki pa so pisali vsi o najmanjšem delu Slovanov: na Valvasorja (on ga piše Valvator), Hacqueta in Krausa. Pač čudna družba! Enciklopedist Valvasor iz XVII. stol., „prosvetljenec“ Hacquet iz XVIII., iz XIX. pa znani Friederich Salomon Kraus, ki se mu je posrečilo dobiti ministrsko podporo za etnografske študije pri južnih Slovanih, ki pa je med znanstveniki klavarno pogorel in ki špekulira sedaj s svojo zbirko „Antropophyteia“, zbirko takih stvari, da se ta knjiga ne sme javno prodajati in da je vseučiliške knjižnice ne posojajo. Plod teh njegovih etnografskih študij pri južnih Slovanih je nova znanost, ki jo je Kraus inauguriral, namreč „skatalogija“ — nauk o napisih po straniščih. — Kaj čuda, da se pozna vse to tudi na Reitzensteinovem članku. Saj večkrat ne vemo, ali velja to, kar pripoveduje, za vse Slovane, ali samo za Hrvate, ali celo samo za kako posamezno selo. V citatih je toliko napak, da večkrat niti izvežban slavist ne bo vedel, kaj naj pomenijo. Če že omenja krščanski vpliv na stare običaje in verovanja, bi lahko omenil tudi zanimivo fazo, v katero so stara verovanja prestopila danes in povedal kaj o bosenskih vdovicah in „volkodlaku“. Nemški literat, ki piše o enakih stvareh, pa bi se že zaradi Goetheja moral dotakniti tudi Asan Aginice, enega največjih ljubezenskih in kulturnih problemov, kar jih imajo južni Slovani. — Tako je spis, sicer simpatično pisan, ostal precej nezanesljiv in zelo nepopoln osnutek. Naj bi izpodbodel kakega Slovana, da bi v celoti in popolno obdelal to zanimivo snov.

J. A. Glonar.

Laška knjiga o Slovencih. (Bibliografska drobtina.) Leta 1893. je izšla v Clausenovi zalogi v Palermu (presso Clausen) knjiga „La vita degli Sloveni“. Njen avtor je profesor Fr. Musoni — po rodu beneški Slovenec. Zaman sem iskal kake besedice o tej folklorski knjigi v „Zvonu“, Simoničevi bibliografiji, Glaserjevi slovstveni zgodovini in Rutarjevi „Beneški Sloveniji“ — nikjer ni omenjena. Ker je torej doslej med Slovenci neznana, neopažena, bodo morda marsikoga zanimali izpiski iz nje. Jako obširno je poglavje o mitologiji (str. 10 in nasl.) O Vilah pravi: Dobrotljive device, ki so bivale po gorah, sredi gozdov, po jezerih, ob rekah, v morju ter so varovale posebno mladino in vse dobre ljudi; nazn. njale so kmetom ugodni čas za setev, presajanje in druga poljska opravila. Dandanes so izginile zaradi hudobije ljudi ter se povrnejo šele, kadar bodo ljudje boljši. Rojenice ali Sojenice so ženske, ki pripravljajo otrokom usodo ob rojstvu; v ta namen prihajajo, ne da bi jih kdo videl, v hiše, kjer jim polagajo ljudje darila na mizo, da bi si rojenice naklonili. Gorje mu, kdor bi pozabil! Novorojenčku bi se namenila neblaga usoda. Tudi vera v Škrata ali Škratca je povsod razširjena; prebiva rad v gozdu, na gorah in straži zaklade, ki so tam zakopani; nosi skrivoma denar in vse, kar si želi, tistemu, ki je prodal Škratu samega sebe ali ženo ali